

Hľadanie Božieho rukopisu

Úvahy k 60. výročiu štátu Izrael

„Nie preto sa Hospodin priklonil k vám a vyvolil si vás, že by ste boli väčší ako všetky národy - veď vás bolo najmenej zo všetkých národov - ale preto, že vás Hospodin miloval a že zachováva svoju prísahu, ktorú dal vašim otcom“ (Dt 7:7-8)

Boh koná. O tom sa v Biblii nepochybuje ani nediskutuje. Biblia o tom hovorí a predpokladá to. Boh povolal Abraháma, vyvoluje Izáka a zachová vernosť Jákobovi. Stáva sa tak neskôr známym ako „Boh Abraháma, Izáka a Jákoaba“. Na otázku „Aké je tvoje meno?“ Odpovedal Mojžišovi z horiaceho kra **„Som, ktorý som!“** (2. M 3:14). Je Bohom, ktorý tvorí dejiny a preto tiež môže byť v dejinách spoznávaný. To potvrdzuje apoštol Pavol v liste Rímskym 1:20.

Nie Mojžiš, ale Boh Hebrejov vyzýva svetovú egyptskú veľmoc a donúti ju aj konať **„aby som na tebe ukázal svoju moc a aby moje meno bolo rozhlasované po celej zemi“** (R 9:17). Boh vyvedie „húf otrokov“ z Egypta cez púšť do Kanaánu, dáva im zaslúbenú zem, zákony, prorokov, sudcov, vojvodcov a kráľov. A ponecháva v zemi pozostatky pôvodných obyvateľov, **„aby nimi skúšal Izrael“** (Sd 3:1). O niekoľko storočí neskôr Boh vkladá malý a nepatrný Izrael „veľkému krokodílovi“ - egyptskému faraónovi – akoby „hák do tlamy“, aby mu vnútil svoju vôľu (Ez 29:3). Hrozný babylonský panovník Nebúkadnecar je označovaný ako „služobník Boží“, pretože politikou naplňuje Božiu vôľu (Jr 25:9).

Prorok Izaiáš spoznáva v perzskom kráľovi Božieho „Pomazaného“. Hospodin ho uchytí za pravicu **„aby som pred ním pošlia-pal národy a uvoľnil opasky z bedier“** (Iz 45:1). A Daniel pozerá na Božie plány cez babylonskú, grécku a rímsku svetovú ríšu až po kráľovstvo **„ktorému nebude koniec“**. Cestou k nemu je Boh tým, ktorý **„meni časy i doby, kráľov zosadzuje, kráľov ustanovuje“** (Dn 2: 21+44).

Podľa výpovede Písma nejde o to, aby sme z náhodnosti svetových dejín vyzmýkali nejaký hlbší zmysel alebo sa snažili dianie okolo nás vykladať duchovne. V dejinách koná Boh. Preto sa v biblických správach vyskytuje tak prekvapivo málo hodnotení. Božie konanie nepopisujú teológovia, ale novinári – či už vedome, alebo náhodne. Otázkou je, či „odtlačky prstov“ živého Boha dokážeme v každodennom dianí okolo seba rozoznávať.

Keď premýšľame o Božom konaní v dejinách, ako je nám podávané v Písme, objasňujú sa nám dva pohľady:

1. Izrael nie je lepší, ale vyvolený.

„Hospodin si vás zamiloval a vyvolil nie preto, že by ste boli početnejší než ostatné národy“ (5. M 7:7), píše Mojžiš svojmu ľudu na rozlúčku do kroniky. Vyvolenie padlo na Izrael iba z milosti. **„Ak však z milosti, tak už nie zo skutkov, veď inak by milosť už nebola milosťou“** (R 11:6).

„Reakcia“ Izraela na Božie rozhodnutie má dôsledky pre osobnú budúcnosť každého jednotlivého Izraelitu, nie však pre fungovanie a poslanie Božieho ľudu ako celku. Boh vie presne **„koho si vopred poznal“** (R 11:2). A **„Veď neodvolateľné sú Božie dary milosti a povolanie“** (R 11:29). Preto budeme prihliadať na Božie konanie, ak sa sústreďíme iba na bytie a myslenie, konanie a správanie židovského ľudu a nebudeme sa pýtať, čo chce Boh hovoriť iba mne.

2. Izrael je meradlom pre posudzovanie národov.

To platí pre všetky nežidovské národy i keď Izrael tancuje okolo zlatého teľaťa, Božej voľbe sa zo všetkých síl vzpiera a robí všetko možné, aby sa čo najviac podobal ostatným národom.

„Požehnám tých, čo žehnajú teba, zlorečiť budem tým, čo tebe zlorečia“ (1. M 12:3). To povedal Boh Abrahámovi ešte skôr, ako si ten vôbec stačil svoju odpoveď premyslieť. Podľa biblickej výpovede je to Boh, ktorý vymedzuje národom ich životný priestor. Hranice ustanovuje podľa **„počtu synov Izraela“** (5. M 32:8). Cýro dosiahol svoje vynikajúce postavenie iba **„k vôli môjmu služobníkovi Jákobovi a k vôli Izraelu, môjmu vyvolenému“** (Iz 45:4).

Moábska a Seírska ríša východne od Jordánu sú Bohom súdené pre svoje prehlásenia: **„Takto vraví Hospodin, Pán pretože Moáb a Seír hovori: Hľa dom Júdov je ako ostatné národy“** (Ez 25:8). Egypt je predvolaný k zodpovednosti pre svoju zákernú politiku voči Izraelu (Ez 29).

Prorok Joel predvída, že Pán dejín, Stvoriteľ neba i zeme, zhromažďuje k poslednému súdu všetky nežidovské národy, aby ich súdil **„a tam sa budem s nimi súdiť pre môj ľud a pre moje dedičstvo, pre Izrael, pretože ho rozptýlili medzi pohanov,“ a za to, že „moju krajinu rozkúskovali...“** (Joel 4:2). Je teda celkom v duchu Písma, keď Ježiš pre svoj vlastný súd nad národmi neuvádza ako hlavné meradlo ich vzťah k svojej vlastnej osobe, ale vzťah k židovskému ľudu (Mt 25:40).

Môžeme na pozadí Písma rozoznávať v súčasnosti diania Boží rukopis? Mám odvahu tvrdiť, že áno a predložiť k diskusií tri tézy:

Izrael sa svojho Boha nezbaví.

Theodor Herzl svojou víziou židovského štátu nesmeroval k naplneniu biblického proroctva alebo dokonca Božej vôle, ale k odstráneniu antisemitizmu, židovskej výnimočnosti a „nenávidených rysov“ židovského národa. Proces proti porúčikovi Alfrédovi Dreyfussovi v októbri 1894 v Paríži viedenského novinára presvedčil, že ani asimilácia, ani konvertita nemôže Žida zachrániť od jeho židovstva. Totiž do-spel k záveru: musíme sa stáť národom. Izrael, ako ostatné národy, musí skončiť so svojím príživníctvom, vziať na seba zodpovednosť. Potrebuje svoj štát.

Skôr náhodou nebol tento štát zriadený ani v Južnej Amerike, ani v Afrike, ale na Blízkom východe. Možno zakladatelia neuvážene zvolili pre židovský štát názov Izrael i jeho socialisticko-sekulárne profilovanie – a tým deklarovali celému svetu: **„Boh bojuje!“** a **„Boh bude panovať!“**. To meno neznamená, že by bol Izrael „Božím bojovníkom“, ale v doslovnom preklade je obsiahnutý nárok na to, aby sa pred Ním nakoniec sklonilo každé koleno a každý jazyk vyznal, že jedine Pánom je On a **„Len v Hospodinovi – povedia mi – je spravodlivosť moc. K nemu prídu a zahanbia sa všetci, čo proti nemu horlili“** (Iz 45:24). Kto trocha pozná Židov, ten vie, že ich „vyvolenosť“ je im skôr trápna. „Daj mi pokoj s tým vyvolením, neprinieslo nám nič iné, iba trápenie“ vybehol na mňa raz jeden židovský priateľ, ktorý prežil peklo nemeckého koncentráku. Kto dnes Izraelitom predhadzuje, že si na svojom vyvolení pyšne zakladajú, iba dokazuje to, že týchto ľudí vôbec nepozná – a predkladá rasistické predsudky, ktoré si sám nemôže dovoliť u druhých. Najneskôr v Božom zjavení na Sinaji – keď Izraeliti poslali Mojžiša na horu a vyrobili si teľa – urobil Izrael všetko, aby sa svojho Boha a jeho nepohodlných nárokov zbavil. Bezvýsledne! Šesťdesiat rokov štátu Izrael je hmatateľným dôkazom, že Boh sa svojho ľudu nikdy nevzdá!

Izrael sa nezbaví svojej zeme.

V biblických dobách sľúbil Boh svojmu národu zem od Eufratu až po Nil. Britovia sľúbili židovskému národu v roku 1917 za svojho mandátu vlasť – územie Palestíny, ktoré vtedy ešte zahrňovalo i dnešné Jordánsko. Je prirodzené, že Židia majú citové puto k zemi svojich otcov. Keď dnes ale hovoríme s Izraelitom, veľmi skoro zbadáme, že nechce územie, ale mier.

Agresivita izraelských susedov, odmietanie islamského sveta uznať právo na existenciu židovského štátu a zakaždým oneskorený súhlas Arabov k politickej realite, donútil Izrael dobývať územie a stáť sa okupantom. Už prinajmenšom od „Šesťdňovej vojny“ sa židovský ľud snaží zbaviť zaslúbenej zeme, vymeniť ju za vytúžený mier. Problémom izraelských politikov je, že formulácia „územie za mier“ ešte nikdy

nefungovala. Šesťdesiat rokov štátu Izrael dokazuje hmatateľne : „**Boh dáva zem tomu, komu On chce!**“. Dokonca i proti vôli tých, ktorým ju slúbil.

Svet sa Izraela nezbaví.

Boh dáva zem tomu, komu On chce – to platí i pre izraelské jednostranné vyprázdňovanie pásma Gazy v lete 2005. Ak je pánom dejín skutočne Boh, nebolo odstúpenie z tohto územia vôbec v Šaronovej moci. Potom to bol Boh, kto časť územia Izraelu odobral a dal Palestínčanom.

Pochopiteľne nás pri všetkých týchto úvahách zaujíma, čo to všetko znamená pre izraelský národ a ako by sa mal Izrael zachovať. Možno by nám ale náš Pán odpovedal tým svojim presláveným „Čo ťa je do toho?!“ (Jn.21:22). Aby sme neprepočuli slovo nášho Pána, aby sme neunikli jeho pohľadu, mali by sme sa pýtať: „Čo to všetko ale znamená pre mňa – pre nás – pre pohanské národy?“

Kedykoľvek musel vyvolený ľud opustiť svoju zem, bola to pre nežidovské národy doba milosti, výstraha, odklad súdu. Vidíme to u Abraháma, ktorému je oznámené, že jeho potomkovia budú musieť svoju zem na štyristo rokov opustiť, „lebo nie je dovŕšená miera nepravosti Amoreja“ (1. M 15:16). Posledné dve tisícročia boli pre Izrael dobou vyhnanstva – pre pohanský svet však jedinečnou dobou milosti.

Samozrejme nie je to „politicky korektné“, ale podobnosti medzi vyprázdnením Gazy a hurikánom Katrina v USA sú neprehliadnuteľné. Hurikán sa zdvihol presne v okamžiku, keď posledný izraelský vojak opustil Gazu. Obrázky skazy a utečencov v Izraeli a v USA si boli k nerozpoznaniu podobné. Prakticky súčasne sa ocitol rovnaký percentuálny podiel Izraelitov i Američanov bez prístrešia. Izraelská armáda označovala domy určené k zbúraniam presne rovnakým znakom „X“ v kruhu, aký použili americkí záchranári k označeniu domov, ktoré boli prehliadané kvôli prípadným zosypom a evakuované.

Keď si toto pripomínam, nedá sa zistiť z bezpečnej európskej perspektívy, ako Boh súdil bezbožnú Ameriku. Skôr sa mi natíska otázka: je toto všetko náhoda alebo tým chce Boh niečo povedať nám? Budú pri poslednom súde niečo platné výhovorky, že sa pri svojich varovaniach neriadil zvyklosťami našej politickej korektnosti?

Prorok Joel varuje, že národy raz budú súdené za to, že rozdelili zem Izraela. „**V ten deň urobím Jeruzalem príťažlivým /vzpieračským/ kameňom**“ (Za 12:3) svetových politikov priťahuje ako magnet. Najnáboženskejší prezident, akého USA v posledných desiatich rokoch vôbec mali, je prvý, ktorý rozdelenie „Svätej zeme“ prehlasuje za svoj politický program. Pritom je konflikt medzi Izraelom a jeho susedmi v medzinárodnom porovnaní skôr zanedbateľný. Na svete je premnoho národov, ktoré sa usilujú o nezávislosť, veľa útlaku a krviprelievania, ktoré blízkovýchodný konflikt ďaleko presahujú. Svet sa Izraela nezbaví, či už sa snaží tento konflikt vyriešiť viac či menej; presnejšie ho zo seba nestrasie.

*J. Gerloff, Kresťanský mediálny zväz (KEP). Pôvodný článok z nemčiny do češtiny preložil **Pavel Mareš**. Z českej verzie do slovenčiny preložil **Mikuláš Zavilla**.*